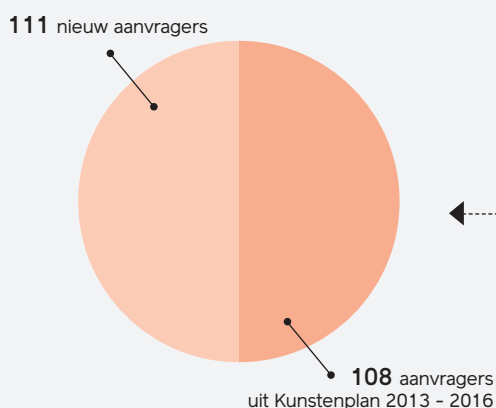

ALGEMENE INLEIDING

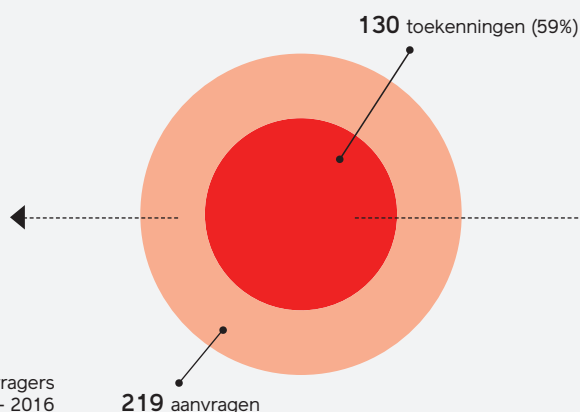
REGELING VIERJARIGE SUBSIDIES

KUNSTENPLAN 2017-2020

Aanvragers Totaal aantal nieuwkomers tegenover totaal aantal organisaties uit Kunstenplan 2013-2016

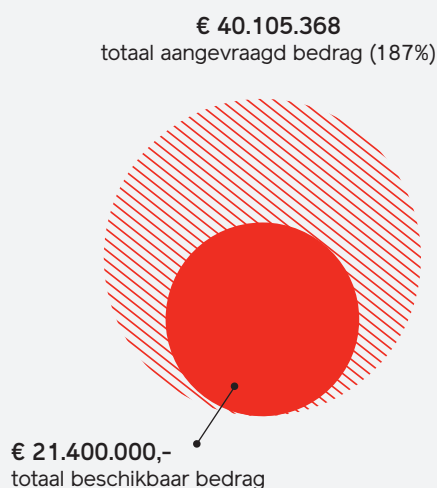
Toekenningen Totaal aantal toekenningen tegenover totaal aantal aanvragen

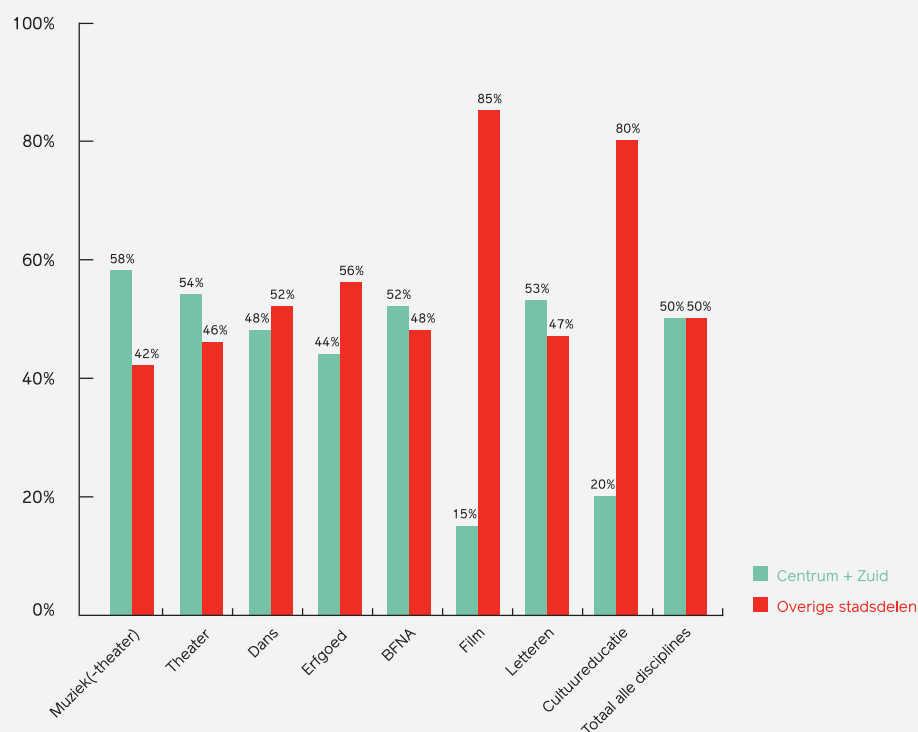
Toekenningen Nieuwe toekenningen tegenover toekenningen uit Kunstenplan 2013-2016

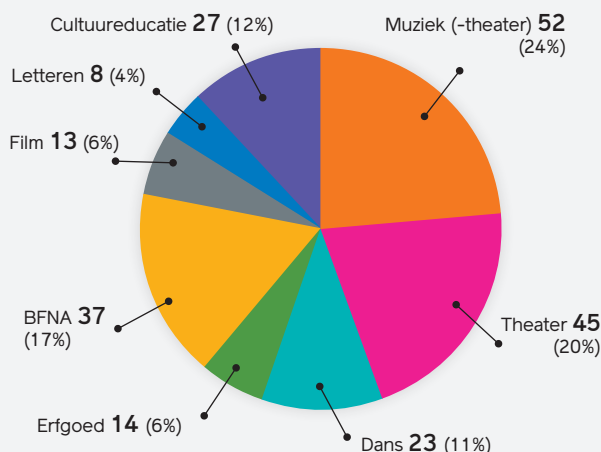
Bedragen Totaal aangevraagd bedrag tegenover totaal beschikbaar bedrag

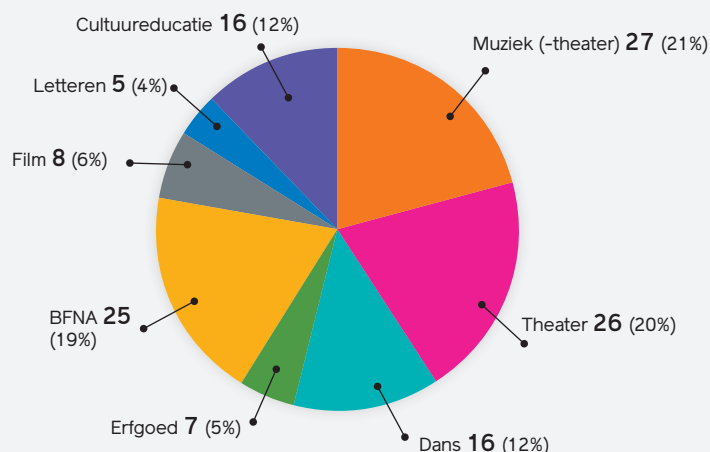
Totaal toekenningen Spreiding over stadsdelen, van de eigen activiteiten die organisaties zich gemiddeld voornemen om uit te voeren.

Overzicht totaal aantal aanvragen per discipline

Overzicht totaal aantal toekenningen per discipline

Vierjarige subsidies AFK 2017-2020

deel 1. ALGEMENE INLEIDING

De Amsterdamse cultuur van de nabije toekomst is samenhangend, rijkgeschakeerd en ze speelt in op veranderingen in de wereld om ons heen. Een maand nadat de Amsterdamse Kunstraad zijn advies heeft uitgebracht over 21 organisaties in de Amsterdamse Basisinfrastructuur (de A-BIS) wordt het beeld van vierjarig gesubsidieerde organisaties in de stad compleet. Het AFK ondersteunt de komende vier jaar 130 culturele organisaties, waaronder podia, musea, festivals, tentoonstellingsruimten, beeldendekunstinitiatieven, dans-, muziek- en theaterensembles, multimediale platforms, talentontwikkelaars en organisaties voor cultuureducatie. Van deze organisaties kunnen er 45 voor het eerst rekenen op vierjarige ondersteuning door de stad Amsterdam. De overige 85 organisaties maken reeds deel uit van het Kunstenplan 2013-2016.

Het AFK heeft met ruim twintig jaar ervaring een stevig trackrecord in het verlenen van kunstsubsidies. Over de vierjarige subsidies binnen het gemeentelijke Kunstenplan besluit het AFK voor het eerst. In 2015 heeft de gemeenteraad ingestemd met een wijziging van de systematiek van cultuursubsidiëring. Via de A-BIS borgt zij continuïteit binnen de culturele infrastructuur en daarnaast maakt ze ruimte voor meer doorstroming en dynamiek met de financiering vanuit het AFK. De meerjarige subsidies die het AFK verstrekt zijn bedoeld om in continuïteit hoogwaardige culturele activiteiten te realiseren met belang voor de stad en een gevarieerd publiek en ander maatschappelijk bereik.

Het AFK investeert in kunst die het leven in de stad verrijkt. Als kunstfonds van Amsterdam ondersteunt het zowel experiment als bewezen kwaliteit, binnen alle disciplines, in alle stadsdelen. Het stimuleert de dynamiek en pluriformiteit van de Amsterdamse kunst en draagt bij aan een sterk en veelzijdig kunstklimaat in de stad. De vierjarige subsidies maken deel uit van een ruime variëteit aan subsidiemogelijkheden. Daarmee biedt het AFK ondersteuning op maat voor de cultuur in de stad.

Aanvragen

Het culturele landschap in 2017-2020 begint bij de aanvragen die de adviescommissies ter beoordeling krijgen voorgelegd. Het AFK behandelde 219 aanvragen voor de vierjarige subsidies 2017-2020.¹ Dat is 31% meer dan voor de lopende periode werd aangevraagd.² De Amsterdamse cultuursector weet de weg naar het AFK goed te vinden.

In totaal is voor 40,1 miljoen euro subsidie per jaar aangevraagd. Dat is bijna twee keer zo veel als het beschikbare budget van 21,4 miljoen euro per jaar. Ongeveer de helft van de 219 aanvragers zijn in de periode 2013-2016 opgenomen in het Kunstenplan. Onder hen bevinden zich tal van gevestigde organisaties van naam en faam, die al vele beleidsperiodes deel uitmaken van het Kunstenplan. Amsterdam heeft een ongekend rijk landschap van nationaal en internationaal gerenommeerde cultuurproducenten, levendige festivals en grootse musea en podia van allerlei formaat. De Regeling vierjarige subsidies van het AFK is zodanig opgezet dat zij ruimte

¹ Het AFK ontving 232 aanvragen. Twee aanvragen werden voor de besluitvorming ingetrokken door de aanvrager. Twaalf aanvragen voldeden niet aan de formele voorwaarden om in behandeling te worden genomen, waartegen vijf aanvragers in bezwaar zijn gegaan bij een onafhankelijke bezwaarcommissie. De aanvraag van één van hen heeft het AFK conform het advies van de bezwaarcommissie daarna alsnog in behandeling genomen. In totaal zijn 219 aanvragen behandeld.

² Voor de periode 2013-2016 dienden in totaal 195 organisaties een aanvraag in. Niet relevant voor de vergelijking met het AFK zijn daarbij achttien organisaties die nu deel uitmaken van de A-BIS (Nationale Opera & Ballet destijds nog apart), vier cultuurhuizen, drie muziekscholen en drie aanvragen voor eenmalige uitstapsubsidies. Dan resteren 167 aanvragen.

biedt voor zowel de schaal en continuïteit die deze meer gevestigde organisaties nodig hebben, als voor nieuwe instroom in het bestel.

De andere helft van de aanvragers is nieuw. Dat is een uitzonderlijk hoog aandeel in de geschiedenis van het Kunstenplan. Een deel van deze nieuwe aanvragers opteerde al eerder voor een plek in het Kunstenplan. Veel van hen doen voor het eerst een aanvraag voor vierjarige subsidie in Amsterdam. Dit zijn vooral organisaties die het AFK al kennen van kortlopende subsidies en die van daaruit hopen door te groeien. Hier manifesteert zich de onderling versterkende werking die verschillende subsidiemogelijkheden kunnen hebben. Waarderingsubsidies, project- en ontwikkelsubsidies jagen nieuwe ontwikkelingen aan. Ze maken het kunstenaars en culturele organisaties mogelijk om flexibel in te spelen op de actualiteit en te investeren in creatief ondernemerschap. Voor velen blijft dit een aantrekkelijke, wendbare manier van werken. Maar het kan ook een voedingsbodem zijn voor duurzame groei, het zetje dat ervoor zorgt dat een nieuwe organisatie zijn draai vindt of dat een experiment beklijft – op zodanige wijze dat een structurele basis voor de hand ligt.

De nieuwe aanvragers zijn vaker producerende organisaties en flexibel presenterende organisaties dan nieuwkomers met een vast gebouw. Eén van de uitzonderingen daarop is Uitvaart Museum Tot Zover. Daarnaast zijn er relatief veel talentontwikkelaars onder de aanvragers. Zij waren vier jaar geleden uitgesloten van het Kunstenplan en werkten in de tussentijd vaak met projectsubsidies van het AFK. Als gevolg van de nieuwe Hoofdpijnen Kunst & Cultuur zijn zij de komende periode weer welkom in het Kunstenplan. Daardoor kan binnen de verschillende disciplines nu de hele culturele 'keten' van ontwikkeling, productie, bemiddeling en presentatie in samenhang worden beschouwd en vierjarig worden ondersteund.

Het aantal aanvragen in de acht kunstdisciplines waarvoor kon worden aangevraagd liep sterk uiteen. Dat was ook al het geval in de lopende Kunstenplanperiode. Letteren is de 'kleinste' discipline, met slechts acht aanvragen. Voor muziek en muziektheater werden met 52 aanvragen de meeste aanvragen ingediend. Samen zijn muziek & muziektheater, theater en de brede discipline BFNA (beeldende kunst, fotografie, nieuwe media en architectuur) goed voor twee derde van de aanvragen voor vierjarige subsidie bij het AFK. Aanvragen op het gebied van dans, film, letteren, cultuureducatie en erfgoed vormen samen ongeveer een derde van de aanvragen. Enkele tientallen aanvragen hadden een uitgesproken multidisciplinair karakter, waaronder ook kunstoverstijgende ontwikkelorganisaties als Mediamatic en De Waag. Doorgaans hebben zij wel een duidelijk herkenbare basis in één of twee disciplines.

Keuzes

De grote hoeveelheid aanvragers met bewezen potentie en een indrukwekkende staat van dienst kunnen we een Amsterdamse luxe noemen. De kwaliteit ligt in deze stad voor het oprapen. Het AFK is dan ook in de eerste plaats verheugd over de grote en gevarieerde toestroom van aanvragers. Tegelijkertijd stelde het de adviescommissies voor de moeilijke taak om afgewogen keuzes te maken. Commissies willen zowel het fundament recht doen dat zich reeds bewezen heeft, als een cultuursector stimuleren die meebeweegt met de stad. Die beweging komt bij voorkeur niet louter via relatief nieuwe initiatieven tot stand, maar evenzeer via vitale gevestigde organisaties.

De adviescommissies hebben hun keuzes gemaakt aan de hand van de beoordelingscriteria die zijn vastgelegd in de gemeentelijke Hoofdlijnen Kunst & Cultuur 2017-2020: artistieke kwaliteit, zakelijke kwaliteit, publieksbereik en belang voor de stad. Deze criteria zijn in de basis gelijk voor de A-BIS en de Regeling vierjarige subsidies van het AFK. De invulling van de criteria en de werkwijze van de commissies wordt later in deze inleiding toegelicht.

De beoordelingen leiden tot een flinke beweging in het vierjarig ondersteunde landschap. Het AFK ondersteunt in de periode 2017-2020 59% van het aantal aanvragen. Twee derde van deze 130 gehonoreerde organisaties maakte ook in de periode 2013-2016 deel uit van het Kunstenplan. Een derde betreft nieuwkomers; van alle aanvragen van nieuwkomers werd 40 procent gehonoreerd. Tegenover deze aanzienlijke nieuwe instroom staat ook uitstroom; van de 108 organisaties in het huidige Kunstenplan die opnieuw hebben aangevraagd, verliezen er 23 (circa 20%) hun vierjarige subsidie. De andere circa 80% van de huidige Kunstenplan-organisaties worden goed beoordeeld en zien hun aanvraag voor de komende periode opnieuw gehonoreerd. Bovendien neemt het bedrag waarvoor zij worden ondersteund met 17% toe, van gemiddeld ruim 191.000 euro tot bijna 224.000 euro per jaar. 'Nieuwkomers' ontvangen de komende periode van het AFK gemiddeld bijna 70.000 euro per jaar.

De gehonoreerde organisaties krijgen gemiddeld 82% van het door hen aangevraagde bedrag toegekend. Over de hele linie ontvangen organisaties in het Kunstenplan (exclusief de A-BIS) de komende periode gemiddeld een wat hoger bedrag per jaar. De gemiddelde subsidie neemt met circa 7% toe en bedraagt in de periode 2017-2020 ruim 180.000 euro per organisatie per jaar.³ Hierin zijn de projectsubsidies Innovatie niet meegerekend, waarvoor aanvragers aanvullend nog maximaal 75.000 euro per vier jaar kunnen aanvragen. Opgemerkt moet worden dat het gemiddelde bedrag (en de toename daarvan) wordt gedrukt doordat relatief veel kleinere organisaties nieuw toetreden tot het Kunstenplan. De toegekende bedragen verschillen onderling sterk, overeenkomstig de zeer uiteenlopende typen organisaties die in de Regeling worden ondersteund. De hoogste bedragen van tussen de acht ton en ruim een miljoen euro per jaar worden toegekend aan enkele podia en erfgoedorganisaties: Theater Bellevue, De Krakeling, De Melkweg en het Rembrandthuis. Het kleinste subsidiebedrag betreft de volledig toegekende aanvraag van ruim 17.000 euro per jaar van Thami Mnyele.

Totaalprogrammering

In wisselwerking met de A-BIS tekent zich met de keuzes van de commissies een evenwichtig, samenhangend, rijk geschakeerd cultureel landschap af. De komende jaren is in de stad te genieten van een keur aan artistieke genres, repertoire, presentatievormen en thema's, waarbij makers van kunst en organisaties die kunst presenteren sterk samenspelen. Van oudsher heeft de rijksoverheid in het cultuurbestel de zwaarste verantwoordelijkheid voor de productie van kunst en gemeenten voor de presentatie ervan. Deze globale taakverdeling is de laatste jaren weliswaar meer fluïde geworden; gemeenten ondersteunen ruimhartig ook de creatie van kunst die zij belangrijk vinden voor de stad. Maar nog altijd is gemeentelijke financiering voor gebouwen en festivals onmisbaar voor een goed functionerende cultuursector op lokaal en landelijk niveau. De exploitatie, programmeringsbudgetten en het onderhoud van gebouwen zijn er vaak direct van afhankelijk. De adviescommissies hebben zich daar bij hun advisering rekenschap van gegeven.

³ De vergelijking is gebaseerd op het subsidiebedrag dat Kunstenplan-organisaties die nu vierjarig bij het AFK hebben aangevraagd, gemiddeld per jaar ontvangen in het Kunstenplan 2013-2016.

Ook binnen de stad hebben zij gelet op samenhang tussen vraag en aanbod. Wat in de stad gemaakt wordt, is ook in de stad te zien. Daaraan draagt bijvoorbeeld de ondersteuning bij van een aantal jonge artistieke ontwikkelingen en initiatieven die een directe relatie met publiek en de samenleving zoeken. Podia, musea, tentoonstellingsruimten en festivals scheppen (inter) nationale of soms juist wijkgebonden context voor werk van Amsterdamse kunstenaars. Makers nemen hun intrek in de gebouwen waar het publiek van kunst geniet. Aanjagers van talent en innovatie betrekken bij hun werk de producerende en presenterende organisaties die van die nieuwe ontwikkelingen kunnen profiteren. Culturele organisaties in de stad werken op allerlei niveaus met elkaar samen.

De programmering in de stad is steeds minder een optelsom van afzonderlijk aanbod. Steeds meer is sprake van een totaalprogrammering die met meer en minder zichtbare draden verbonden is. Dat neemt niet weg dat commissies lacunes constateren. Een volmaakt, 'af' stelsel is er niet, en kan er feitelijk ook niet zijn. Cultuur is in haar aard beweeglijk. De stad zelf is dat evenzeer. Maar het is onmiskenbaar dat de netwerksamenleving doorwerkt in de wijze waarop de cultuursector zich organiseert. En dat die cultuursector onomkeerbaar aan het veranderen is.

Vierjarige subsidies vormen voor dit culturele landschap een onmisbaar fundament. Tegelijkertijd zijn deze subsidies niet allesbepalend voor het Amsterdamse culturele leven. De hoofdstedelijke cultuursector floreert evenzeer dankzij flexibele project- en ontwikkelsubsidies, ruimhartige structurele en incidentele bijdragen van andere overheden, landelijke publieke en private fondsen, bedrijven en mecenasen. En in de eerste plaats dankzij kunstenaars en culturele organisaties zelf. Zij weten het publiek in de stad jaar in, jaar uit te verleiden met prikkelende programmering van hoge kwaliteit. Zij slagen er meer en meer in eigen inkomsten uit de markt te halen en maken creatief verbinding met de maatschappij waarin ze leven en de veranderingen die daarin plaatsvinden.

Drie ontwikkelingen zetten bij de keuzes van de commissies en het AFK de toon: 'beweging en vernieuwing', 'de hele stad' en 'draagkracht en schaarse middelen'. We lichten ze hieronder toe.

Beweging en vernieuwing

Commissies hebben over de hele linie gekozen voor organisaties die in beweging blijven. Dat wil zeggen dat zij inspelen op veranderingen in de wereld om hen heen en in de stad in het bijzonder. Bij organisaties die daar het best in slagen, manifesteert het zich doorgaans op verschillende niveaus: artistiek, zakelijk en in hun publieksbenadering. Ze maken verrassende artistieke keuzes die refereren aan thema's en genres van hier en nu. Of ze kiezen bij klassieker repertoire voor presentatievormen die passen bij het veranderende gedrag van het publiek. Dat zoekt actie en interactie, contact met geest- en smaakverwanten, crossovers en keuzevrijheid. In zake-lijk opzicht zijn dit vaak organisaties die hun autonomie koesteren en hun afhankelijkheid van subsidie proberen te beperken tot het hoogst noodzakelijke. Juist met het oog op die autonomie werken ze vaak intensief samen. Autonomie staat voor deze organisaties niet haaks op een nauwe band met de omgeving, maar komt daar juist uit voort. Ze zijn zelf- en omgevingsbewust, initiatiefrijk en creatief in hun bedrijfsvoering en publieksbenadering.

Commissies merken op, en vinden het belangrijk, dat vernieuwing niet alleen een weg vindt via nieuwkomers in het bestel maar ook via gevestigde organisaties. Door vandaag in te spelen

op de veranderingen van morgen behouden culturele organisaties hun toonaangevende rol in de stad en in de nationale en internationale kunstpraktijk. Het werk van de meeste organisaties in het Kunstenplan heeft geen louter lokaal belang, maar reflecteert bij uitstek bredere (inter)nationale ontwikkelingen. Voor artistieke ontwikkeling geldt hetzelfde als voor de samenleving als geheel. Een grote stad, met zijn sociale uitersten, aanzuigende werking en concentratie van creativiteit, is een hogedrukpan. De diversiteit en omvang van de Amsterdamse cultuursector zijn uniek. Ze zijn een ideale voedingsbodem voor vernieuwing. Wat zich in de grote stad afspeelt, is niet zelden een proeftuin voor of een voorbode van veranderingen elders.

Toch stond die vernieuwende kracht de laatste jaren onder druk. Bezuinigingen bij alle overheidslagen en economisch ontij hebben hun sporen nagelaten in de cultuur. Organisaties hebben ingeteerd op hun reserves. Ze zijn blijven proberen hun niet aflatende artistieke ambities te realiseren met een minimum aan middelen en mensen. Velen is het gelukt om de dagelijkse praktijk overeind te houden, maar van innovatie is het niet altijd meer gekomen.

Commissies merken op dat dit niet uitsluitend te wijten is aan een gebrek aan middelen. Sommige organisaties is het ondanks de financiële tegenwind gelukt om rigoureuze veranderingen door te voeren in hun werkwijze, die hebben geleid tot een opbloei van de artistieke kwaliteit en het publieksbereik. Aanvragers die het moeite kost de veranderingen in de samenleving en bij het publiek bij te benen, zien uiteindelijk teruglopende resultaten. De commissies erkennen dat zo'n tijdelijke terugval niet altijd betekent dat de hoogtijdagen niet meer terugkeren, maar als de lijn in artistiek of zakelijk opzicht al langere tijd neerwaarts loopt en organisaties onvoldoende inspanningen laten zien om het tij te keren, adviseren commissies de subsidie te beëindigen of een lager subsidiebedrag toe te kennen. De resultaten en plannen van tal van culturele organisaties met een lange historie geven er overigens wél blijk van zichzelf opnieuw te kunnen uitvinden. Dat vermogen weten commissies te waarderen in hun adviezen en vertaalt zich in de subsidiekeuzes.

Die keuzes houden dus ook verschuivingen in. De cultuursector is gebaat bij een zekere rust, maar niet bij verstarring. De 45 nieuwkomers in het Kunstenplan staan voor artistieke vernieuwing, voor aansluiting bij nieuw publiek en daarmee voor een toekomstbestendige sector. De grootste nieuwe instroom vindt plaats bij cultuureducatie en de podiumkunsten. Bij cultuureducatie is, mede door de flinke toename van het budget voor deze discipline, de helft van de aanvragers nieuw. Bij de podiumkunsten loopt het aandeel nieuwkomers uiteen van een derde bij muziek en 38% bij theater tot 44% bij dans. In de andere disciplines varieert de instroom van circa 15% tot 28%.

In totaal verliezen 23 van 108 organisaties hun Kunstenplansubsidie. Bij theater en letteren is de uitstroom met ongeveer een derde het grootst. Bij cultuureducatie, beeldende kunst en dans is die het kleinst. Daar wordt de subsidie beëindigd van ongeveer 10% van de organisaties die tot en met 2016 deel uitmaken van het Kunstenplan.

Artistiek experiment en innovatie, binnen de verschillende disciplines en multidisciplinair of multimediaal, krijgen ook ruimte bij organisaties die zich daar specifiek op richten, zoals De Waag, Mediamatic, STEIM, AGA LAB, Submarine Channel en If I Can't Dance. Daarnaast spelen organisaties die gespecialiseerd zijn in de begeleiding van talent, of waarbij producerende en

presenterende activiteiten hand in hand gaan met talentontwikkeling, een rol bij innovatie in de culturele keten, zoals De Tekstmederij, het Amsterdams Kleinkunst Festival, DEGASTEN, Feikes Huis, Solid Ground en de Roode Bioscoop, die onder kunstenaars geliefd is als plek om nieuwe ideeën uit te proberen. Zij vormen in het bestel een waardevolle aanvulling op de staat van dienst die bijvoorbeeld Paradiso Melkweg Productiehuis, het Veem theater, het Over het IJ festival, De Appel, de Rijksakademie, de School der Poëzie en SLAA hebben in de begeleiding van talent. Ze richten zich vaak ook op andere artistieke genres en stromingen.

Voor innovatieve ideeën die zich op het moment van het schrijven van de aanvraag nog niet lieten voorspellen, kunnen de vierjarig gehonoreerde organisaties in de periode 2017-2020 ook gebruikmaken van de nieuwe projectsubsidies Innovatie bij het AFK. Relatief jonge aanvragers die in de ogen van de commissie nog niet klaar waren voor vierjarige ondersteuning kunnen, mits ze voldoen aan de voorwaarden, tot 3 oktober 2017 een aanvraag indienen voor de Regeling tweejarige subsidies van het AFK.

De hele stad

Spreiding

Podia, musea en presentatie-instellingen concentreren zich van oudsher vooral in de stadsdelen Centrum en Zuid. Veel culturele programmering is dan ook daar te zien. Voor de stad is het om diverse redenen profijtelijk als er ook in andere stadsdelen voldoende aanbod voorhanden is. Het biedt kansen om meer en gevarieerder publiek in aanraking te brengen met de kunst die de stad subsidieert. Het geeft mogelijkheden om de drukte in het centrum te verlichten en bezoekers meer over de stad te spreiden. En het plaveit de weg naar een gevarieerder groep artistiek talent. In de gemeentelijke Hoofdlijnennota Kunst & Cultuur 2017-2020 neemt de potentie van de 'meerpolygonale stad' dan ook een prominente plaats in. Het aspect spreiding dat onderdeel is van het criterium 'Belang voor de stad' in de Regeling vierjarige subsidies van het AFK is hier direct van afgeleid. Goed onderbouwde plannen voor activiteiten en bezoeken buiten de stadsdelen Centrum en Zuid zijn een pré.

Voor organisaties met een vast gebouw in Centrum of Zuid is het wellicht moeilijker om daaraan te voldoen en om elders een substantieel deel van het publiek te bereiken. Tegelijkertijd is het ook voor deze organisaties wel mogelijk om eropuit te trekken, zoals De Krakeling laat zien. Daarnaast zijn er onder de aanvragers en gehonoreerden tal van ontwikkelinstellingen, festivals, presentatieplekken en producerende organisaties met hun basis buiten Centrum en Zuid.

De toegekende organisaties nemen zich gemiddeld voor om ongeveer de helft van hun activiteiten en bezoeken buiten de stadsdelen Centrum en Zuid te realiseren. Bij cultuureducatie en film is de spreiding over de stad het sterkst; de gehonoreerde organisaties hebben zich vorgenommen om gemiddeld 80% respectievelijk 85% van de activiteiten en bezoeken in andere stadsdelen dan Centrum en Zuid te bewerkstelligen. Bij de andere disciplines vindt spreiding op beperkter schaal plaats, maar wordt wel aantoonbaar moeite gedaan om de hele stad te bereiken. Organisaties in deze disciplines voorzien gemiddeld dat ongeveer de helft tot twee derde van hun activiteiten en bezoeken in Centrum en Zuid zal plaatsvinden; de rest in andere stadsdelen. Bij de beoordeling van de spreiding is overigens niet alleen naar de kwantitatieve plannen gekeken, maar ook naar de uitwerking daarvan.

Culturele diversiteit

De aandacht van het AFK voor de aanwezigheid van cultuur in de hele stad betekent ook dat het fonds werk maakt van culturele diversiteit. In de criteria van de Regeling vierjarige subsidies van het AFK is er expliciet aandacht voor de inspanningen die organisaties zich getroosten om de culturele achtergrond van het publiek en van hun personeelbestand en bestuur te verbreden. Het fonds doet dit onder meer omdat er een grootstedelijk publiek met een gemengde culturele achtergrond en interesse bestaat dat sociaaleconomisch alle potentie heeft om het kunstpubliek van de nabije toekomst te worden, maar nu nog slechts beperkt wordt bereikt. Bij besteding van publieke middelen is het gepast de herkomst van die middelen in het oog te houden; in dit geval de hele stad Amsterdam, in al zijn culturele variëteit. Bovendien is de cultuursector voor een vitale toekomst medeafhankelijk van zijn publiek en van draagvlak in de samenleving.

In de meeste disciplines merken de commissies op dat de culturele diversiteit van publiek, personeel en bestuur tegenvalt, evenals de inspanningen om daar verandering in te brengen. Buiten de gespecialiseerde organisaties waarvoor culturele diversiteit een core business is, zijn de ambities nog altijd niet groot, twee decennia cultuurbeleid op dit gebied ten spijt. Zijn de ambities er wel, dan lukt het organisaties niet altijd om er handen en voeten aan te geven. Er lijkt vaak sprake van een bepaald ongemak of 'niet weten hoe'.

Dit wil niet zeggen dat er helemaal niets gebeurt. Een redelijk aantal plannen refereert aan de Code Culturele Diversiteit, met name op het gebied van bestuur en toezicht. Ook zijn er in alle disciplines voorbeelden van daadwerkelijke 'verkleuring' van dat bestuur en toezicht. Voor het bereiken van cultureel diverse publieksgroepen werken veel organisaties samen met partijen in de stad die dicht bij dat publiek staan of zelf cultureel divers aanbod in huis hebben. Verschillende commissies merken daarbij wel op dat de oplossing zo vaak wordt gezocht in samenwerking met de vier Cultuurhuizen dat dit onrealistisch aandoet. Te meer daar blijkens het recente advies van de Amsterdamse Kunstraad ook bijna alle organisaties in de A-BIS hiertoe met de Cultuurhuizen willen samenwerken.⁴ Commissies moedigen samenwerking aan om tot een breder publieksbereik te komen, maar roepen op tot meer creativiteit en initiatief op dit vlak.

Enkele organisaties in het huidige Kunstenplan zijn geen cultureel diverse 'specialisten' maar maken zich binnen hun brede programmering wel sterk voor culturele diversiteit, zoals de School der Poëzie, De Melkweg en De Krakeling. Dit zijn echter uitzonderingen. Ontwikkelingen op het gebied van culturele diversiteit verlopen binnen de gevestigde culturele orde over het algemeen langzamer dan het tempo waarin de samenleving verandert. Het is daarom goed nieuws dat de commissies een positief advies hebben uitgebracht over een aantal nieuwkomers, die zowel artistiek-inhoudelijk als in hun publieksbereik sterk cultureel divers georiënteerd zijn. Met name in de podiumkunsten valt die nieuwe instroom op. Het gaat om makers en organisaties die zich jaren hebben ontwikkeld met kortlopende subsidies van diverse fondsen, soms ook met begeleiding van meer gevestigde makers en organisaties. Ze hebben een eigen handschrift ontwikkeld en een professioneel team om zich heen verzameld, maken werk en programma's van artistieke kwaliteit en zijn klaar om op meer structurele basis verder te werken.

Het gezelschap Backbone van choreograaf Alida Dors is hiervan een goed voorbeeld, evenals Solid Ground, Summer Dance Forever, theatergroep DEGASTEN, VIG van theatermaker Raymi Sambo, de Flamenco Biënnale, het Amsterdams Andalusisch Orkest, Cinema Asia en

⁴ Amsterdamse Kunstraad, *Zo mooi anders*, 2016, p. 11

Framer Framed. De Jeugdtheaterschool Zuidoost is een 'herintreder' in het Kunstenplan. Al deze organisaties en makers geven samen met vertrouwde namen in het Kunstenplan, zoals ISH, Danstheater AYA, theatergroep RAST, Likeminds, Urban Myth, Zina, het Amsterdam Roots Festival, het Tropenmuseum, Imagine IC, Read my World, Nowhere, CBK Zuidoost en enkele andere organisaties, een uitgesproken cultureel divers gezicht aan de kunst in Amsterdam.

Het krachtigst komt dit tot uitdrukking in het eindbeeld van de discipline theater, waar ruim een kwart van de gehonoreerde organisaties expliciet cultureel divers werkt. Commissies zijn in dit opzicht medeafhankelijk van de aanvragen die binnenkomen. Om die reden is culturele diversiteit met name in de discipline BFNA verhoudingsgewijs slecht vertegenwoordigd. Aanvragen met een cultureel diverse component blijven hier vrijwel uit, en in de huidige Kunstenplanorganisaties is er slechts beperkt aandacht voor. Ook in de discipline letteren mist de commissie nieuwe aanvragers op dit vlak. Door de disciplines heen adviseren commissies ook om een aantal cultureel diverse organisaties niet langer te ondersteunen. Net als bij de uitstroom uit het Kunstenplan over de hele linie liggen daar verschillende motivaties aan ten grondslag, van zakelijk tot artistiek. Organisaties kunnen over hun top heen zijn en commissies zien binnen een genre soms nieuwe spelers opstaan met een werkwijze die beter aansluit bij het publiek of de artistieke ontwikkeling van nu.

Draagkracht en schaarse middelen

Het AFK heeft voor de Regeling vierjarige subsidies jaarlijks 2,6 miljoen euro meer te besteden dan het historische budget; dat is 14% meer.⁵ In combinatie met de extra middelen voor de nieuwe projectsubsidies Innovatie en de tweejarige Regeling van het AFK is dit een substantiële verhoging die de bezuinigingen van vier jaar geleden compenseert. In een tijd waarin de meeste gemeenten in Nederland verder korten op cultuur is het prijzenswaardig dat de gemeente Amsterdam dit bedrag ter beschikking stelt. Tegelijkertijd constateert het AFK voor de Regeling vierjarige subsidies een forse toename van het aantal aanvragers, een overvraging van het budget van bijna 90% en een toename van het gevraagde subsidiebedrag door huidige Kunstenplan-organisaties van gemiddeld 50%. De budgetverhoging is hier niet tegen opgewassen. Middelen voor cultuur zijn en blijven schaars.

Commissies willen die schaarse middelen dan ook daar besteden waar ze het hardst nodig zijn, en daar waar ze het beste aansluiten op de doelstellingen van de Regeling. Dit klinkt op verschillende manieren door in de adviezen van de commissie en de daarop gebaseerde besluiten van het AFK:

Continuïteit

De vierjarige subsidies van het AFK in het kader van het Kunstenplan zijn tekortsubsidies, bedoeld als bijdrage aan de meerjarige exploitatie. Ze zijn gericht op continuïteit in de ontwikkeling en uitvoering van activiteiten. Dat wil zeggen dat overwegend projectmatige werkwijzen of incidentele activiteiten binnen de Regeling niet in aanmerking komen voor ondersteuning. Daarvoor heeft het AFK diverse andere passende subsidiemogelijkheden. Bij enkele nieuwe aanvragers werkte een traditie van projectmatig werken nog dusdanig door in de artistieke plannen en opzet van de bedrijfsvoering en begroting dat de commissies de tijd niet rijp achten voor een overstap naar vierjarige exploitatiesubsidie, dan wel de aanvrager in overweging geven of een projectmatige werkwijze niet simpelweg beter past bij de aard van de activiteiten.

Tegelijkertijd tekent zich onder een aantal nieuwe toetreders in het Kunstenplan een andere, eigentijdse visie af op de inzet van meerjarige subsidie, die door commissies met instemming is ontvangen. Verschillende relatief jonge organisaties zetten vierjarige subsidie in als hefboom voor een flexibele werkwijze. Juist omdat ze in het hart van de samenleving werken weten ze per productie een keur aan samenwerkingspartners en financieringsbronnen op maat aan zich te binden. Vierjarige subsidie biedt hun daarbij een relatief bescheiden basis om intensief en langdurig aan die samenwerkingsverbanden en financiële bronnen te werken. Met een kleine vaste kern bewerkstelligen ze zo een grote en continue impact.

Kunst en samenleving

De Regeling vierjarige subsidies van het AFK is bedoeld voor artistieke en cultuureducatieve activiteiten. Het Kunstenplan staat ook open voor aanvragers met een gemengde praktijk, op de rand van de kunsten en andere maatschappelijke terreinen. De cultuursector is gebaat bij een goede verbinding met de samenleving in bredere zin. Plannen voor grensoverschrijdende activiteiten zijn dan ook integraal beoordeeld in de aanvragen. De programmering waarvoor subsidie wordt aangevraagd dient echter altijd ten minste een stevige artistiek-inhoudelijke basis te hebben, ook wanneer zij de verbinding met bijvoorbeeld wetenschap, welzijns- of duurzaamheidsvraagstukken aangaat. Enerzijds valt op dat steeds meer culturele organisaties, met name van de wat jongere generatie, verbindingen buiten de kunsten opzoeken. Ze doen dit deels om nieuw publiek te vinden, deels zijn het keuzes die óók of zelfs in de eerste plaats artistiek gedreven zijn, wat de kans op bestendigheid vergroot. Anderzijds merken commissies op dat verschillende organisaties die van oudsher goed omgaan met dit creatieve spanningsveld de artistieke kern steeds verder lijken te verlaten en opschuiven naar maatschappelijke innovatie in bredere zin. Daardoor komen voor commissies hier en daar de grenzen van het Kunstenplan in zicht. Ook dient de vraag zich in bepaalde gevallen aan waarom geen sterkere cofinanciering is voorzien vanuit die andere maatschappelijke terreinen. Dit geldt in het bijzonder ook voor cultuureducatie, waar de commissie bijdragen vanuit onderwijs soms minstens zo voor de hand vindt liggen als een beroep op het Kunstenplan.

Groei

De aangevraagde subsidiebedragen zijn vaak een veelvoud van wat organisaties in het huidige Kunstenplan ontvangen, soms oplopend tot het vijfvoudige. Ook nieuwkomers zetten vaak hoog in. De toename van het budget voor de Regeling vierjarige subsidies voldoet niet voor de gevraagde verhogingen, ook niet wanneer scherpe keuzes worden gemaakt. Bovendien is het budget van het AFK niet geïndexeerd. De verhoging van de gemeentelijke kunstsubsidies is niet bestemd voor een generieke indexatie, maar om meer ruimte te maken voor met name talentontwikkeling en kleinere organisaties.⁶

Commissies hebben dan ook kritisch gekeken naar de ratio voor de opgevoerde bedragen. In de culturele sector is, geïnspireerd door ontwikkelingen in het Vlaams cultuurbeleid, recent een debat op gang gekomen over fair practice. Hierbij gaat het om zaken als goed werkgeverschap, eerlijke beloningen in het algemeen en voor kunstenaars in het bijzonder, langetermijninvesteringen in personeel, maar bijvoorbeeld ook 'groen' en maatschappelijk bewust werken, met respect voor de directe omgeving. Het AFK juicht deze ontwikkelingen toe.

Commissies zijn zorgvuldig nagegaan hoe aanvragers verhogingen van subsidiebedragen motiveren. Binnen de grenzen van het beschikbare budget zijn goed onderbouwde investeringen in

de organisatie, die kunnen bijdragen aan een 'fair' cultuurpraktijk, zo veel mogelijk ondersteund. Het viel commissies echter op dat in veel gevallen verhogingen van aangevraagde bedragen in de eerste plaats voortkomen uit een toename van het aantal activiteiten. Er is sprake van nieuw elan in de plannen, maar vaak vertaalt dit zich in de eerste plaats in méér produceren, méér programmeren, méér verschillende soorten activiteiten, in plaats van in inhoudelijke verdieping of scherpere strategische keuzes. Hogere begrotingen en subsidiebedragen komen vaker niet dan wel ten goede aan de stevigheid van organisaties of de arbeidsvoorwaarden van kunstenaars. Commissies vrezen dat organisaties zichzelf hiermee juist verder uithollen. Zij gaan niet mee in ongebreidelde groei, maar in wat realistisch lijkt in het licht van de huidige bedrijfsvoering en resultaten van de organisatie en de ontwikkelingen in de sector.

Het lijkt alsof het debat over de aansluiting tussen vraag en aanbod in de culturele sector, dat enkele jaren voor de bezuinigingen van vier jaar geleden werd ingezet, enigszins in de vergetelheid is geraakt. De grote drang tot produceren enerzijds in relatie tot veranderende voorkeuren en gedrag van publiek anderzijds, speelde in dit debat een sleutelrol. Nu de ergste financiële schokgolf voorbij is, is het voorstelbaar dat organisaties blij zijn dat ze zichzelf uit de overlevingsmodus kunnen tillen en weer enthousiast vooruit kunnen kijken. Tegelijkertijd zijn middelen nog altijd schaars, taant het draagvlak voor publieke subsidiëring van kunst in de samenleving en verandert het publiek nog steeds snel van gedachten. Vraagstukken rond ondernemerschap, subsidie-afhankelijkheid en het evenwicht tussen vraag en aanbod van kunst zijn daarom onverminderd actueel. Dit vraagt om zelfreflectie en scherpe keuzes van culturele organisaties.

In dit licht valt een aantal zaken op. De ambities voor het vergaren van eigen inkomsten zijn stevig voor de komende jaren. Gemiddeld streven de gehonoreerde aanvragers 45% eigen inkomsten na op hun totale baten. Percentages lopen daarbij uiteen van circa 20% tot 85%. De meest ondernemende sectoren in dit opzicht zijn film en musea, waar organisaties gemiddeld circa 55% aan eigen inkomsten beogen binnen te halen. Maar ook bij de discipline met de laagste ambitie op dit gebied, letteren, betreft het nog altijd circa 35% van de begroting. Commissies juichen inspanningen ter versteviging van het aandeel eigen inkomsten toe, en zien dat culturele organisaties op dit gebied duidelijk vooruitgang boeken de laatste jaren. Wel valt op dat de verhoging van de eigeninkomstenpercentages soms wat fors zijn begroot ten opzichte van de prestaties in eerdere jaren. Ook gaan de genoemde verhogingen niet altijd vergezeld van een strategie om die daadwerkelijk te realiseren. Bij een gedeelte van de aanvragen hebben commissies dan ook de indruk dat de prognoses te optimistisch zijn. In plannen wordt ook niet altijd geanticipeerd op de risico's van tegenvallende inkomsten.

Iets soortgelijks geldt voor de stevige toename van publieksaantallen die organisaties nastreven, mede om hun aandeel eigen inkomsten te vergroten. Organisaties hebben hun publiek goed in beeld, er wordt publieksonderzoek verricht en de aandacht gaat uit naar verschillende doelgroepen. Uit veel plannen spreekt een open, naar buiten gerichte blik. De strategieën om daadwerkelijk het beoogde publiek te bereiken lijken echter niet altijd toereikend. Veel marketingplannen zijn tamelijk algemeen geformuleerd en benoemen vooral hoe de publiciteit vorm zal krijgen. Dit blijft een aandachtspunt, ondanks het feit dat enkele brancheorganisaties hebben geïnvesteerd in strategische marketingvaardigheden voor de sector.

Commissies hebben de indruk dat veel organisaties zichzelf in de toekomst aanzienlijk zouden kunnen versterken met extra aandacht en inspanningen op het gebied van marketing. Daarbij zouden ze ook meer kunnen profiteren van goede ervaringen van collega-organisaties of zich meer laten inspireren door organisaties buiten de cultuursector. Organisaties die zulke inspiratie actief opzoeken tonen zichtbaar meer creativiteit in hun marketingplannen. Een goede ontwikkeling in dit opzicht is dat organisaties in de stad vaker samenwerken om nieuwe publieksgroepen aan zich te binden, en ook op projectmatige basis steeds vaker maatschappelijke partners opzoeken.

Subsidiebehoefte

Enkele organisaties hebben een zodanige zakelijke uitgangspositie dat zij structurele ondersteuning vanuit het Kunstenplan voor de betreffende activiteiten in essentie niet nodig hebben. Bij hen is feitelijk geen sprake van een tekort op de begroting. Bij een aantal aanvragers hangt dit samen met winstgevende activiteiten van gelieerde bedrijven die dusdanig nauw verweven zijn met de aanvrager dat zij financieel als één geheel dienen te worden beschouwd. Soms zijn de geboekte en beoogde financiële resultaten hoger dan de gevraagde subsidie. Deze organisaties beschikken bovendien over (groeierende) financiële reserves die ruimschoots voldoende zijn om mogelijke risico's en tegenvallers op te vangen. Een vierjarige exploitatiesubsidie is dan niet nodig om de plannen voor de komende jaren te kunnen verwezenlijken.

Dit zijn pijnlijke beslissingen, ook omdat het veelal organisaties betreft die goed presteren en voldoen aan de criteria voor subsidie. Het zijn vaak cultureel ondernemers bij uitstek. Deze overwegingen raken daarom het hart van de vraag waarvoor (meerjarige) cultuursubsidie is bedoeld. Het AFK vindt het terecht dat commissies met een uiterst kritisch oog bekijken waar het schaarse publieke geld wordt ingezet en daarbij kiezen voor aanvragers die kwaliteit bieden en een geïnteresseerd publiek trekken, maar wier programmering zonder subsidie niet zou kunnen voortbestaan. Ondernemerschap is hierbij geen doel op zich, maar een middel om zo veel mogelijk op eigen benen te staan en minder afhankelijk te zijn van subsidies. Het AFK wil met zijn beperkte budget zo veel mogelijk impact bewerkstelligen en wil middelen daarom efficiënt inzetten, op een wijze die zo goed mogelijk past bij de aard van de activiteiten en de financieringsbehoefte.

Organisaties hebben in hun begrotingen vaak rekening gehouden met incidentele en structurele middelen van stadsdelen die ook deel uitmaakten van hun exploitatie in de afgelopen jaren. Binnen de regeling meerjarige subsidies van het AFK kunnen wegvallende structurele stadsdeelbijdragen worden gecompenseerd, voor zover dit vierjarige middelen betreft en voor zover de bestuurscommissie de middelen overdraagt aan het stedelijk budget dat via het AFK wordt verdeeld. Met een aantal bestuurscommissies zijn hier inmiddels afspraken over gemaakt. Desondanks kunnen niet alle gehonoreerde aanvragers rekenen op de volledige bedragen die ze eerder ontvingen vanuit stadsdelen. Bovendien worden projectmatige en eenjarige middelen in geen geval overgeheveld. Het AFK merkt op dat een tekort op de begroting kan ontstaan bij verschillende organisaties, wanneer de resterende stadsdeelgelden niet beschikbaar blijven of organisaties geen alternatieve financiering kunnen vinden. In sommige gevallen gaat dit om een substantieel deel van de baten.

deel 2. WERKWIJZE BIJ BEOORDELING EN BESLUITVORMING

Proces

De aanvragen die in behandeling zijn genomen zijn inclusief alle bijlagen voorgelegd aan een deskundige adviescommissie. Het bureau van het AFK heeft de commissies in aanvulling op de aanvragen voorzien van informatie over de (subsidie)historie van de aanvragers en van kwantitatieve analyses met betrekking tot de zakelijke kwaliteit. De adviescommissies werden in de voorbereiding en advisering bijgestaan door het bureau van het AFK, in het bijzonder de secretaris van de desbetreffende discipline.

De adviescommissies en de aanvragen zijn onderverdeeld naar (hoofd)discipline, om daarin voldoende specialistische kennis te kunnen waarborgen over de breedte aan genres en subgenres die het actuele kunstenlandschap kenmerkt. Er zijn acht commissies samengesteld; voor dans, theater, muziek & muziektheater, letteren, cultuureducatie, film, erfgoed en BFNA (beeldende kunst, fotografie, nieuwe media en architectuur). De keuze van aanvragers zelf was leidend voor de vraag welke commissie hun aanvraag behandelde. Multidisciplinaire aanvragers konden een tweede discipline aangeven. In dat geval werd een co-advies van een tweede commissie gevraagd. Het co-advies is door de commissie van de hoofddiscipline als bron gebruikt bij de beoordeling, naast de eerder genoemde informatie die door het AFK is verstrekt in aanvulling op de aanvragen. Adviescommissies konden ook op eigen initiatief om een co-verzoeken wanneer zij dit voor de beoordeling wenselijk achtten.

De commissies zijn samengesteld uit adviseurs die het AFK specifiek voor de meerjarige subsidie heeft geworven. Ze zijn geselecteerd op basis van hun professionele deskundigheid in één of meer relevante disciplines en thema's binnen de kunsten, zoals artistieke deskundigheid, zakelijke deskundigheid, kennis van marketing en publieksbereik en kennis van talentontwikkeling. De commissies stonden onder leiding van niet-meestemmende voorzitters met een breder maatschappelijk profiel. Er is voorzien in overleg tussen de voorzitters van de verschillende commissies. De samenstelling van de acht adviescommissies is aan het eind van deze inleiding opgenomen.

De voorzitters en het bestuur van het AFK hebben erop toegezien dat niemand in de commissie een persoonlijk belang had bij de beoordeling van aanvragen. Adviseurs met een direct persoonlijk belang bij een van de aanvragen konden niet toetreden tot een adviescommissie. Integriteitsregels en andere aspecten van het adviseur- en voorzitterschap zijn vastgelegd in een protocol dat adviseurs en voorzitters bij hun benoeming hebben ondertekend. Dit protocol werkt in aanvulling op het huishoudelijk reglement van het AFK. Bij sommige commissies zijn voorafgaand aan de advisering één of meer adviseurs vervangen omdat na indiening van de aanvragen sprake bleek van een persoonlijk belang bij een aanvraag. Bij andere redenen dan een direct persoonlijk belang bestond eveneens de mogelijkheid voor een adviseur om zich te 'verschonen' van advisering over een afzonderlijke aanvraag, zoals wanneer een adviseur langer geleden zakelijk leider was van een aanvrager of een tijd deel had uitgemaakt van het bestuur. De wenselijkheid hiervan is altijd gezamenlijk beoordeeld door de adviseurs, de voorzitter en het bestuur van het AFK.

De beoordeling vond plaats aan de hand van de criteria uit de Regeling vierjarige subsidies van het AFK en de toelichting daarop. Iedere aanvraag werd op zijn eigen merites beoordeeld, om recht te doen aan de grote variëteit aan aanvragen. Van een talentontwikkelaar kan immers niet hetzelfde publieksbereik worden verwacht als van een podium, en artistieke kwaliteit manifesteert zich anders bij een ensemble voor klassieke muziek dan bij een tentoonstellingsruimte voor eigentijdse beeldende kunst. Tegelijkertijd zag het bestuur van het AFK er via de secretarissen op toe dat alle commissies op dezelfde wijze met de criteria omgingen en dat gedurende het beoordelingsproces voor alle aanvragen consequent dezelfde formele maatstaven en beoordelingswijze werden gehanteerd.

De acht commissies hebben met inachtneming van het beschikbare budget per discipline hun advies uitgebracht aan het bestuur van het AFK. Het bestuur heeft de adviezen bestudeerd en gecontroleerd op consistentie, motivering en zorgvuldige totstandkoming. Waar nodig zijn aanvullende vragen gesteld aan (voorzitters van) commissies over aspecten van de beoordeling van aanvragen, het adviesproces en de wijze waarop de Regeling is toegepast.

Criteria

De adviescommissies hebben gewerkt aan de hand van een set beoordelingscriteria, die is vastgelegd in de gemeentelijke Hoofdlijnen Kunst & Cultuur 2017-2020: artistieke kwaliteit, zakelijke kwaliteit, publieksbereik en belang voor de stad. Deze criteria zijn in de basis gelijk voor de A-BIS en de vierjarige subsidies van het AFK. In de toelichting op de Regeling vierjarige subsidies van het AFK zijn de criteria verder uitgewerkt. De daar genoemde aspecten zijn bij de beoordeling van elke aanvraag aan de orde gesteld. Hieronder staan de criteria kort samengevat:

De artistieke kwaliteit woog bij de beoordeling zwaarder dan de andere criteria. De aard van een vierjarige exploitatiesubsidie vraagt van organisaties in de eerste plaats een langetermijnvisie en een zekere artistieke continuïteit, vakmanschap, een oorspronkelijke en herkenbare 'signatuur' en inhoudelijke zeggingskracht voor een publiek. Daarbij hoort ook inzicht van de aanvrager in wat hij voor wie maakt.

Publieksbereik kan kleiner of groter zijn, al naar gelang de aard van het werk. Voor de commissies was niet in de eerste plaats het absolute aantal bezoekers of deelnemers leidend, als wel de inspanningen die een aanvrager zich getroost om een passend publiek te vinden en te houden. Daarbij werd bekeken hoe hij investeert in nieuw publiek maar ook welke relaties hij onderhoudt met bestaand publiek. Een vraag was ook of ambities worden vertaald naar concrete marketing voor benoemde doelgroepen. Daarbij hecht het AFK aan meer culturele diversiteit in het publieksbereik van de gesubsidieerde Amsterdamse cultuur.

Zakelijke kwaliteit zorgt ervoor dat de artistieke voornemens en voornemens voor publieksbereik ook daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden en dat de organisatie stabiel draait. Ze komt onder meer tot uitdrukking in een realistische begroting en kostenstructuur, een evenwichtige financieringsmix met voldoende eigen inkomsten en ambities op dit vlak, en een goed werkend en cultureel divers personeelsbestand, bestuur en toezicht.

Het belang voor de stad krijgt als criterium invulling door twee specifieke beleidsaccenten die in de Hoofdpijnennota worden gelegd voor het Kunstenplan als geheel in de komende periode. Daarbij gaat het enerzijds om een goede verspreiding van het culturele aanbod en het publieksbereik daarvan door de hele stad heen, buiten de stadsdelen Centrum en Zuid waar al een sterke concentratie van aanbod te vinden is. Anderzijds is een samenhangende cultuursector van belang, die zich sterk maakt door slimme onderlinge samenwerking en door zich praktisch of inhoudelijk te verbinden met zijn directe stedelijke omgeving. De afzonderlijke beoordelingen op spreiding en verbinding zijn samengevoegd tot één beoordeling op het criterium belang voor de stad.

Rangorde

De waardering van commissies voor de afzonderlijke criteria is uitgedrukt in een kwalificatie, variërend van zwak tot zeer goed. Deze kwalificatie werd vertaald in een cijfer, dat als hulpmiddel diende in het kader van een zorgvuldige en evenwichtige beoordeling van de aanvragen, en de vertaling daarvan naar een rangorde van de aanvragen binnen elke discipline. Waardering en cijfers kwamen voort uit de argumentatie van de commissies. Bij het toetsen van de criteria stonden de aanvragen centraal. Het plan moest het vertrouwen geven dat hoogwaardige culturele activiteiten tot stand zullen komen. In dat kader is ook gekeken naar het verleden. De kwaliteit van activiteiten in het verleden (vanaf 1 januari 2013) kan immers een indicatie zijn voor de toekomst.

Voor de criteria artistieke kwaliteit, zakelijke kwaliteit en publiek zijn vijf waarderingen mogelijk:

WAARDERING	TOELICHTING	CIJFER
zeer goed	uitsluitend positief, er zijn geen punten van kritiek	5
goed	positief, slechts lichte punten van kritiek	4
ruim voldoende	positief, met een aantal punten van kritiek	3
voldoende	nog wel positief, maar met substantiële punten van kritiek	2
zwak	onder de maat, de kritische punten hebben de overhand	1

Voor de subcriteria spreiding en verbinding (die samen de waardering van het belang voor de stad vormen) en de aanvullende criteria (zie verderop) zijn drie waarderingen mogelijk:

WAARDERING	TOELICHTING	CIJFER
goed	zeer sterke verbinding resp. spreiding, zeer sterke bijdrage aan veelzijdigheid resp. culturele keten	5
voldoende	redelijke verbinding resp. spreiding, redelijke bijdrage aan veelzijdigheid resp. culturele keten	3
zwak	weinig verbinding resp. spreiding, weinig bijdrage aan veelzijdigheid resp. culturele keten	1

De cijfers van de waarderingen op alle criteria zijn bij elkaar opgeteld om de rangorde van de aanvragen binnen de discipline te bepalen. De artistieke kwaliteit weegt daarbij anderhalf keer zo zwaar als de andere criteria. De aanvragen zijn op basis van de waarderingen in drie categorieën ingedeeld:

- honoreren
- honoreren voor zover het budget dat toelaat
- niet honoreren.

De grens tussen a (honoreren) en b (honoreren voor zover het budget dat toelaat) is steeds getrokken boven de organisatie die niet meer in zijn geheel kon worden gehonoreerd vanwege ontoereikend budget. In alle disciplines is er dus sprake van een a-categorie die geheel wordt gehonoreerd (voor het geadviseerde bedrag), eventueel een b-categorie die in beginsel wel voor subsidie in aanmerking komt maar die gelet op het budget niet geheel kan worden gehonoreerd, en een c-categorie waarover de commissie adviseert dat zij ook bij voldoende budget zou moeten worden afgewezen op grond van een te lage totale waardering.

De vaststelling van de grens tussen deze categorieën heeft per discipline plaatsgevonden aan de hand van de gemiddelde kwaliteit van de aanvragen. Het is voor een advies tot honorering van een aanvraag niet doorslaggevend of elk criterium door de commissie met minimaal een voldoende is gewaardeerd, omdat het gaat om het totaal aantal behaalde punten van de eindwaardering. Het is zodoende ook mogelijk dat aanvragen waarbij alle criteria met (minimaal) een voldoende zijn gewaardeerd toch niet voor honorering in aanmerking komen. Bij een waardering 'voldoende' is er, conform de toelichting op de Regeling, sprake van substantiële punten van kritiek.

Aleen de meest positief beoordeelde aanvragen komen voor honorering in aanmerking. Bij een advies 'niet honoreren' ligt de totale waardering zo laag dat deze aanvragen naar het oordeel van de commissie moeten worden afgewezen, omdat er te veel zwakke aspecten dan wel substantiële punten van kritiek zijn.

Voor de meeste commissies was het budget toereikend om alle aanvragen te kunnen ondersteunen die subsidiabel werden geacht. Bij de disciplines dans en BFNA werd een categorie 'honoreren voor zover het budget het toelaat' aangewezen. De eerste aanvraag in de b-categorie is gedeeltelijk gehonoreerd; de aanvragen daaronder zijn afgewezen vanwege het ontbreken van budget. De positie in de rangorde op basis van de totale waardering bepaalde of en voor welk bedrag de aanvraag gehonoreerd kon worden. Daarbij vormde de oorspronkelijke beoordeling aan de hand van de hoofdcriteria het uitgangspunt en bleef intact. Aanvragen die op basis daarvan in de b-categorie gelijk eindigden, werden opnieuw gerangschikt aan de hand van twee aanvullende criteria (zie hieronder). Daartoe werd de waardering op beide aanvullende criteria opgeteld en gemiddeld. Indien ook na toepassing van de aanvullende criteria de weging gelijk bleef, gaf de beoordeling op artistieke kwaliteit de doorslag.

De aanvullende criteria zijn eveneens omschreven in de Regeling en de toelichting daarop, en behelzen samengevat het volgende:

De mate waarin de organisatie een bijdrage levert aan de veelzijdigheid van het cultuuraanbod heeft betrekking op de artistiek-inhoudelijke variëteit van verschillende disciplines, genres en vormen. Er is nagegaan welke artistieke genres meer en minder vertegenwoordigd zijn in de subsidiabele aanvragen in de a-categorie en in de A-BIS. Op basis daarvan is binnen elke discipline bepaald welke genres prioriteit krijgen en in hoeverre aanvragen in de b-categorie zich onderscheiden van de overige te subsidiëren aanvragen.

De mate waarin de organisatie een bijdrage levert aan evenwicht en samenhang binnen de verschillende schakels van de culturele 'keten', van cultuureducatie en talentontwikkeling tot

de productie en presentatie van aanbod. Ook bij dit criterium is binnen elke discipline bekeken welke schakels in de culturele keten meer en minder goed vertegenwoordigd zijn in de subsidieerbare aanvragen in de a-categorie en in de A-BIS. Hierbij is in principe (indien relevant binnen de discipline) uitgegaan van een onderscheid tussen ontwikkelorganisaties, producerende en presenterende organisaties en eventueel bemiddelende organisaties. Op basis daarvan is binnen elke discipline bepaald welke typen organisaties prioriteit krijgen en in hoeverre aanvragen in de b-categorie zich onderscheiden van de overige te subsidiëren aanvragen.

Subsidiehoogte

De adviescommissies hebben ook geadviseerd over de subsidiehoogte. Uitgangspunt bij het bepalen van de subsidiehoogte is niet per definitie het door de aanvrager opgegeven tekort, maar het bedrag dat door de commissie en het AFK redelijk wordt geacht voor de desbetreffende aanvraag. Daarbij is rekening gehouden met een aantal aspecten. Er moet sprake zijn van een redelijke verhouding tussen de plannen en de kosten die daarvoor zijn begroot. Hierbij is ook gekeken naar wat gebruikelijk is in de sector en naar de motivatie voor de kosten en het subsidiebedrag. Verder geldt dat het gevraagde subsidiebedrag in een redelijke verhouding moet staan tot het aandeel activiteiten in Amsterdam en het bezoekers- of deelnemersbereik in Amsterdam. Daarnaast kan het voorkomen dat aan bepaalde onderdelen van het plan geen subsidie wordt toegekend, omdat de adviescommissie van oordeel is dat, terwijl de aanvraag als geheel als subsidiebaar wordt beoordeeld, bepaalde onderdelen van het plan geen prioriteit hebben.

Per adviescommissie is gewerkt met een financieel plafond. De hoogte van de subsidieplafonds per discipline zijn mede gebaseerd op de bedragen die de organisaties op basis van het Kunstenplan 2013-2016 ontvangen. Bovendien honoreert het AFK per discipline meerdere aanvragen, om zorg te dragen voor de gewenste veelzijdigheid en samenhang in het culturele aanbod. In de toelichting op de Regeling is daarom aangegeven dat organisaties bij het indienen van hun aanvraag geacht werden rekening te houden met de hoogte van de subsidie die zij op grond van het Kunstenplan 2013-2016 ontvangen. In de plannen die aan het fonds zijn voorgelegd zijn commissies zorgvuldig nagegaan hoe eventuele verhogingen van de subsidiebedragen gemotiveerd zijn. Ook de motivatie voor eventuele stijgingen van kosten en van het activiteitenniveau is daarbij betrokken. Bij nieuwe aanvragers is mede gekeken naar de huidige omvang van andere subsidies en van het huidige activiteitenniveau, en de motivatie voor veranderingen daarvan. Voor het geheel aan aanvragen zijn bij het bepalen van de subsidiehoogte de grens van het beschikbare budget betrokken en de beoogde veelzijdigheid in te honoreren aanvragen.

Zienswijze

Voordat het AFK zijn definitieve besluit heeft genomen, zijn aanvragers in de gelegenheid gesteld om via een online antwoordformulier hun zienswijze te geven op het advies waarop het AFK haar besluit wenste te baseren. Deze zienswijze kon uitsluitend eventuele feitelijke onjuistheden in het advies betreffen. Eventueel toegestuurde bijlagen en aanvullingen op de aanvraag zijn niet in behandeling genomen. De secretarissen van de adviescommissies hebben de reacties behandeld. Feiten die zich hebben voorgedaan na de sluitingsdatum (1 februari 2016) zijn daarbij buiten beschouwing gelaten, net als feiten die niet reeds in de aanvraag door de aanvrager werden gesteld. Indien en voor zover de zienswijze aanleiding gaf om het advies te herzien, is het advies door de secretaris van de adviescommissie aangepast.

Budget

Subsidieplafonds voor de periode 2017-2020 zijn voorafgaand aan de openstelling van de regeling gepubliceerd en (per kalenderjaar) vastgesteld op:

COMMISSIE	MAXIMAAL BESCHIKBARE SUBSIDIE
Muziek & muziektheater	€ 3.450.000
Theater	€ 6.450.000
Dans	€ 1.700.000
Erfgoed	€ 2.850.000
BFNA	€ 2.900.000
Film	€ 1.475.000
Letteren	€ 725.000
Cultuureducatie	€ 1.850.000
TOTAAL	€ 21.400.000

Deze bedragen zijn exclusief over te hevelen structurele stadsdeelgelden. In de periode 2013-2016 wordt een aantal organisaties structureel meerjarig gesubsidieerd door de bestuurscommissies van de verschillende stadsdelen. In de Hoofdlijnen Kunst en Cultuur 2017-2020 is aangegeven dat deze budgetten in onderlinge afstemming met de bestuurscommissies worden toegevoegd aan het stedelijk budget, wanneer duidelijk is of deze organisaties vanaf 2017 een subsidie ontvangen vanuit het Kunstenplan 2017-2020. Organisaties die dit betreft, konden het structurele, meerjarige bedrag dat zij in 2015 ontvingen vanuit een bestuurscommissie daarom desgewenst opnemen in het bij het AFK gevraagde bedrag. Dit geldt niet voor projectbijdragen of jaarlijkse bijdragen vanuit bestuurscommissies of bijdragen uit het evenementenbudget. Voorafgaand aan de besluitvorming bij het AFK hebben drie stadsdelen aangegeven dat zij structurele cultuurgelden gedeeltelijk willen overhevelen naar het AFK: de stadsdelen Zuid, Zuidoost en Oost. Die bedragen zijn geormerkt maar betreffen niet altijd het volledige bedrag dat de organisaties eerder ontvingen van het stadsdeel. Als er geen of slechts gedeeltelijk sprake is van overheveling van middelen kan het AFK de aanvrager verzoeken om een bijstelling van de begroting.

Integraliteit Kunstenplan 2017-2020

Ten gevolge van de in 2015 doorgevoerde stelselwijziging adviseert de Amsterdamse Kunstraad (AKr) het gemeentebestuur over de ondernemingsplannen en begrotingen van de 21 instellingen in de A-BIS, terwijl het AFK besluit over de andere aanvragers in het Kunstenplan. Van organisaties die deel uitmaakten van het Kunstenplan 2013-2016 heeft het AFK gebruikgemaakt van bij de gemeente en AKr beschikbare evaluatiegegevens. De AKr heeft de dossiers van de kunstenplaninstellingen waarover hij niet langer adviseert overgedragen aan het AFK. Het bestuur van de AKr en het bestuur en de voorzitters van de adviescommissies van het AFK hebben tweemaal vergaderd tijdens de adviseringsperiode om een integrale visie binnen het kunstenplan te bevorderen. Tijdens deze bijeenkomsten werden de verschillende disciplines stadsbreed besproken en kwamen bovensectorale thema's aan bod als beloningen, goed werkgeverschap en educatie. Daarnaast heeft regelmatig op bureauniveau overleg en afstemming plaatsgevonden tussen het AFK en de AKr. Ook zat in elke adviescommissie van het AFK ten minste één adviseur van de disciplinecommissies van de AKr. De gezamenlijke aanvraag van

de Amsterdam Heritage Museums (het samenwerkingsverband tussen Amsterdam Museum/ Museum Willet-Holthuysen, Bijbels Museum/Cromhouthuis en Museum Ons' Lieve Heer op Solder) is de enige kunstenplanaanvraag die zowel bij de gemeente Amsterdam (AKr) als bij het AFK is ingediend. De kunstraad adviseerde over de aanvraag van het Amsterdam Museum en het AFK over de plannen van het Bijbels Museum en Ons' Lieve Heer op Solder. De betreffende adviescommissies van het AFK en de AKr hebben ten behoeve van deze gezamenlijke aanvraag informatie uitgewisseld.

Samenstelling adviescommissies Regeling vierjarige subsidies AFK

Korte biografieën van de adviseurs en voorzitters zijn [hier](#) te vinden.

Adviescommissie BFNA (beeldende kunst, fotografie, nieuwe media en architectuur)

Jacinta Duttenhofer (voorzitter)
Vanessa van Dam
Mariëtte Dölle
Els Drummen (ook adviseur van de AKr)
Sabrina Kamstra
Eelco van der Lingen
Bertan Selim
Floor van Spaendonck

Adviescommissie Cultuureducatie

Hester Keesmaat (voorzitter)
Ellen Alvares
Tanja Kerkvliet
Bertien Minco
Henk Visscher (ook adviseur van de AKr)
Katja Weitering

Adviescommissie Dans

Marjolein Hesselink (voorzitter)
Janine Dijkmeijer
Diane Elshout
Harmen van der Hoek
Peter van der Hoop (ook adviseur van de AKr)
Ivette van Ooijen

Adviescommissie Erfgoed

Kim Wannet (voorzitter)
Annabelle Birnie
Claartje Bunnik
Vera Carasso
Agnes Grondman (ook adviseur van de AKr)
Hicham Khalidi

Adviescommissie Film

Bernard Jan Verkoren (voorzitter)
Colette Bothof (ook adviseur van de AKr)
Pepijn Kuiper
Jurriaan Rammeloo
Gerwin Tamsma
Iván García-Romero

Adviescommissie Letteren

Yasemin Tümer (voorzitter)
Aliefka Bijlsma
Hassnae Bouazza
Anneke Jansen
Chris Kooi (ook adviseur van de AKr)
Martijn Mewe

Adviescommissie Muziek & muziektheater

Duco Wildeboer (voorzitter)
Anne Douqué
Maarten Gulickx (ook adviseur van de AKr)
Jessica de Heer
Oscar van der Pluijm
Frank Veenstra
Manouschka Zeegelaar Breeveld

Adviescommissie Theater

Sedat Bugdaci (voorzitter)
Suzan Boogaardt
Luc Dewaele
Maarten van der Meer
Jenny Mijnhijmer
Lode van Piggelen
Maria Uitdehaag
Karin Veraart (ook adviseur van de AKr)

Colofon

Uitgave

Amsterdams Fonds voor de Kunst

Redactie en samenstelling

Amsterdams Fonds voor de Kunst

Eindredactie

Lonneke Kok, moretxt.nl

Vormgeving

Piraña grafisch ontwerp, www.pirana.nl

Amsterdams Fonds voor de Kunst

Postadres

Postbus 1079

1000 BB Amsterdam

Tel: 020 – 520 05 20

www.amsterdamsfondsvoordekunst.nl / www.afk.nl

secretariaat@afk.nl

www.facebook.com/afk020

twitter.com/AFK020

instagram.com/afk020/

© Amsterdams Fonds voor de Kunst 2016

Aan de inhoud van deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.